

ВСТУПНЕ СЛОВО

Наша ціль – через реформу децентралізації змінити країну! Змінити систему управління в державі, остаточно позбавившись радянської централізованої системи, дати громадам повноваження і ресурси для розвитку, створити для жителів громад абсолютно нову якість послуг.

Ми вже сформували нову систему менеджменту на місцях – 924 потужні менеджерські команди працюють в створених ОТГ. Це голови та лідери громад, які взяли на себе відповідальність розбудувати власні громади і змінювати якість життя.

Ми провели перший етап фінансової децентралізації й передали на місця повноваження і великий фінансовий ресурс. Ми впроваджуємо секторальну децентралізацію, яка вже сьогодні дає людям абсолютно нову якість освітніх, медичних, адміністративних та соціальних послуг. Це Новий освітній простір, який ми створюємо у школах та дитсадках; це мережа ЦНАП, яку ми розбудовуємо по всій країні для забезпечення 20-ти хвилинної доступності; це нові сучасні амбулаторії, які будуються у всіх регіонах, аби забезпечити якісну первинну медичну допомогу у сільській місцевості.

Ми розуміємо, що після об'єднання перед громадами постає багато викликів і завдань, які треба швидко й розумно розв'язувати для досягнення максимального результату. На плечі голів ОТГ лягають непрості задачі з управління місцевими бюджетами, розроблення та реалізації Стратегій розвитку громад, розбудови інфраструктури. Все це вимагає нових підходів, нових навичок та знань зі стратегічного планування, фінансового та проектного менеджменту.

Цей посібник має допомогти ефективно заробляти та витратити кошти, розвивати найважливіші секторальні напрямки, ініціювати та впроваджувати ключові проекти, успішно співпрацювати з державою, фінансовими установами та міжнародними партнерами. Розраховуємо, що він стане дорожньою мапою лідера територіальної громади, настільною книгою, підручником, довідником.

Посібник розроблений з урахуванням кращого міжнародного досвіду, розроблений та виданий за підтримки наших канадських партнерів – проекту «Експертна підтримка врядування та економічного розвитку (EDGE)».

Переконаний, що ця настільна книга буде корисною як тим, хто вже працює з практичними результатами реформи, так і тим, хто тільки на початку шляху.

**Віце-прем'єр-міністр України –
Міністр регіонального розвитку,
будівництва та ЖКГ**

Геннадій Зубко

ЗМІСТ

1. Етапи та особливості бюджетного процесу на місцевому рівні.....	2
2. Формування проекту місцевого бюджету	4
3. Дохідна та видаткова частини місцевого бюджету	10
4. Міжбюджетні трансферти.....	13
5. Субвенція на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад	14
6. Висновки	20
7. Прогнози та перспективи розвитку.....	21
Додатки	23
• Додаток 1. Бюджетний календар.....	23
• Додаток 2. Інформація, що відображається у рішенні про місцевий бюджет.....	31

I. ЕТАПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

ЕТАПИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

ЕТАПИ ДОВЕДЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У НАСТУПНОМУ БЮДЖЕТНОМУ ПЕРІОДІ

03

Місцеві фінансові органи

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Розробка **інструкцій з підготовки бюджетних запитів** та доведення їх до головних розпорядників бюджетних коштів

04

Головні розпорядники бюджетних коштів

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Підготовка бюджетних запитів, забезпечення їхньої своєчасності та достовірності

05

Місцеві фінансові органи

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Аналіз бюджетних запитів на предмет відповідності меті, пріоритетності, дієвості й ефективності використання бюджетних коштів;

прийняття рішення про включення бюджетних запитів до проекту місцевого бюджету

06

Міністерство фінансів

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Протягом тижня з дня схвалення Кабінетом Міністрів проекту закону про Державний бюджет України – **доведення** виконавчим органам місцевих рад **прогнозних обсягів трансфертів з державного бюджету**

07

Міністерство фінансів

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Протягом тижня з дня прийняття проекту закону про Державний бюджет України в другому читанні – доведення виконавчим органам місцевих рад **обсягів трансфертів з державного бюджету та вимог до складання проектів місцевих бюджетів**

08

Виконавчі органи місцевих рад

Відповідальний за виконання заходу

Суть заходу:

Схвалення проекту рішення про місцевий бюджет перед його розглядом на сесії місцевої ради

II. ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТУ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

ЯК ОРГАНІЗУВАТИ ПІДГОТОВКУ ПРОЕКТУ БЮДЖЕТУ

Прийняти рішення щодо підготовки проекту місцевого бюджету:

1

Утворити робочу групу з підготовки бюджету

2

Розподілити між учасниками бюджетного процесу обов'язки, заходи та завдання

3

Визначити терміни виконання завдань та заходів

Повноваження органів місцевого самоврядування:

1

Затвердити програми соціально-економічного та культурного розвитку

2

Затвердити цільові програми з інших питань місцевого самоврядування

3

Затвердити місцевий бюджет

7

Визначити розмір частки прибутку комунальних підприємств, установ та організацій, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету

6

Ухвалити рішення про здійснення місцевих запозичень

5

Ухвалити рішення про надання пільг зі сплати місцевих податків та зборів

4

Установити місцеві податки і збори

ЯК СКЛАСТИ БЮДЖЕТНИЙ ЗАПИТ

Місцеві фінансові органи розробляють інструкцію з підготовки бюджетних запитів і доводять її до головних розпорядників бюджетних коштів (далі – ГРК) – пункт 3 статті 75 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ);

ГРК складають бюджетні запити та подають їх місцевим фінансовим органам у встановлені терміни та порядку – частина 4 статті 75 БКУ;

Голова села, селища, міста (міста районного значення) виконує функції місцевого фінансового органу, якщо такий орган не створено згідно з законом – *пункт 36 статті 2 БКУ*.

Довідка:

- Ще до формування бюджетного запиту місцевий фінансовий орган доводить до ГРК граничний обсяг видатків (межу, за яку ГРК не повинен виходити; ліміт) враховуючи наявну дохідну базу;
- Граничний обсяг видатків на плановий рік доводиться до ГРК в цілому, що дає йому можливість розподілити видатки за бюджетними програмами з урахуванням пріоритетних напрямів діяльності (розподіл повинен враховувати необхідність зменшити рівень заборгованості минулих періодів та не допустити утворення заборгованості за зобов'язаннями у плановому році);
- Якщо структура бюджетного запиту ГРК не забезпечує мінімально необхідний рівень видатків для діяльності ГРК (наприклад, більшість коштів планується направити на оплату праці, а на утримання установи, оплату комунальних послуг і енергоносіїв кошти передбачено в недостатньому обсязі), то місцевий фінансовий орган має право повернути такий бюджетний запит на доопрацювання.

Рішення про місцевий бюджет

Основним документом, який формується на першій стадії бюджетного процесу, є рішення про місцевий бюджет.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКИМИ ВАРТО КЕРУВАТИСЯ ПРИ РОЗРОБЦІ РІШЕННЯ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ:

01 Бюджетний кодекс України;

02 Наказ Міністерства фінансів України №11 від 14.01.2011,

який затверджує:

- класифікацію доходів;
- функціональну класифікацію видатків та кредитування;
- економічну класифікацію видатків;
- класифікацію фінансування бюджету;

03 Наказ Міністерства фінансів України №793 від 20.09.2017,

який затверджує:

- структуру кодування програмної класифікації видатків та кредитування місцевих бюджетів;
- типову відомчу класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів;
- типову програмну класифікацію видатків та кредитування місцевих бюджетів / тимчасову класифікацію видатків та кредитування для бюджетів місцевого самоврядування, які не застосовують програмно-цільового методу;

04 Наказ Міністерства фінансів України №333 від 12.03.2012,

який затверджує:

- інструкцію щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету;
- інструкцію щодо застосування класифікації кредитування бюджету.

РІШЕННЯ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ

Формується

відповідно до Типової форми, яку Мінфін доводить до місцевих фінансових органів (частина 8 статті 75 БКУ)

Ґрунтується

на підставі прогнозних розрахунків доходів, розрахунків видатків та інформації, що міститься в бюджетних запитах

Складається

із текстової частини та додатків (стаття 76 БКУ)

Рішення про місцевий бюджет містить інформацію, наведену в додатку 2.

СХВАЛЕННЯ ПРОЕКТУ РІШЕННЯ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Проект рішення про місцевий бюджет схвалює виконавчий орган відповідної місцевої ради, після чого його розглядають на сесії місцевої ради (частина 1 статті 76 БКУ);

Місцеві бюджети затверджує відповідна місцева рада своїм рішенням до 25 грудня (включно) року, який передує плановому (частина друга статті 77 БКУ);

Якщо до 1 грудня року, що передує плановому, Верховна Рада України не прийняла закон про Державний бюджет України, відповідна місцева рада при затвердженні місцевого бюджету враховує обсяги трансфертів з державного бюджету, визначені у проекті закону про Державний бюджет України (частина друга статті 77 БКУ);

Протягом двох тижнів з дня офіційного опублікування закону про Державний бюджет України місцева рада приводить обсяги міжбюджетних трансфертів у відповідність із законом про Державний бюджет України (частина 2 статті 77 БКУ).

СИСТЕМА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗВІТУ ПРО ВИКОНАННЯ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

01

Казначейство України

- Забезпечує **обслуговування бюджетних коштів** (частина 1 статті 43 БКУ)
- **Складає та подає місцевим фінансовим органам звітність про виконання місцевих бюджетів** (частина 2 статті 80 БКУ)

02 Органи, що контролюють справляння надходжень бюджету

Подають місцевим фінансовим органам звіти (частина 3 статті 80 БКУ):

- про фактичні надходження податків, зборів та інших доходів бюджету;
- про податковий борг;
- про суми надміру сплачених грошових зобов'язань платників податків та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані в наступних звітних періодах;
- про суми списаного податкового боргу, розстрочені і відстрочені суми податкового боргу і грошових зобов'язань платників податків;
- про суми наданих податкових пільг.

03 Виконавчий орган місцевої ради (або голова такої ради, якщо виконавчий орган не створено)

Подає до відповідної місцевої ради **квартальний** та **річний звіти** про виконання місцевого бюджету:

- підготовані на підставі вищезазначеної інформації;
- подані протягом двох місяців після завершення відповідного бюджетного періоду (тобто до 1 березня року, що настає за звітним періодом).

04 Комісія з питань бюджету відповідної місцевої ради

Перевіряє річний звіт протягом двох місяців з дня подання звіту виконавчим органом місцевої ради

05 Місцева рада

Затверджує річний звіт про виконання місцевого бюджету (частина 4 статті 80 БКУ)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ПУБЛІЧНОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

**ОПРИЛЮДНЕННЯ
ІНФОРМАЦІЇ ПРО
БЮДЖЕТ
(СТАТТЯ 28 БКУ):**

Не пізніше

5

РОБОЧИХ ДНІВ

з дня затвердження рішення –
на офіційному веб-сайті громади

Не пізніше ніж через

10

ДНІВ

з дня його прийняття – у газетах,
визначених відповідною місцевою радою

Інформація про виконання бюджету підлягає обов'язковій публікації у газетах, визначених радою, **не пізніше 1 березня року**, що настає за звітним періодом;

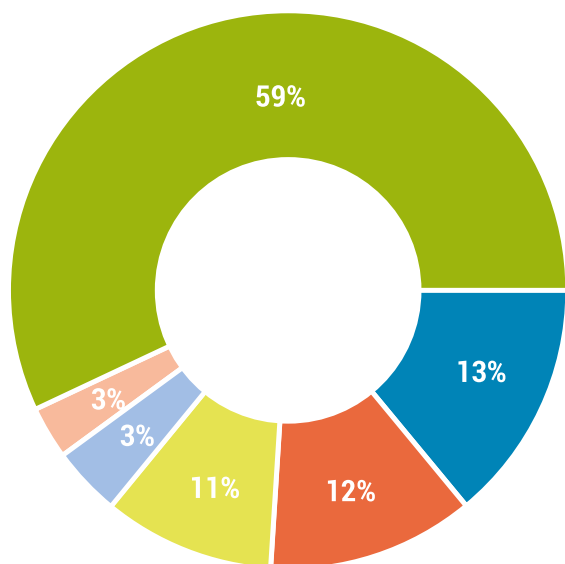
Публічна презентація інформації про виконання бюджету здійснюється **до 20 березня року**, що настає за звітним (інформація про час і місце презентації публікується разом з інформацією про виконання бюджету).

показники наводяться у порівнянні з аналогічними показниками за відповідний попередній бюджетний період та з зазначенням динаміки зміни

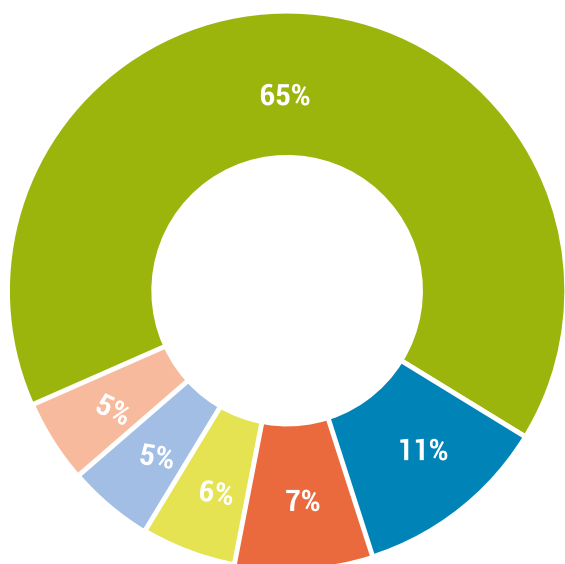
III. ДОХІДНА ТА ВИДАТКОВА ЧАСТИНИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

ДОХІДНА ЧАСТИНА МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

ДОХОДИ ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ (КЛЮЧОВІ ПОДАТКИ)

- Податок на доходи фізичних осіб
- Єдиний податок
- Плата за землю
- Інші податки та збори
- Акцизний податок з пального
- Акцизний податок з роздр. продажу підакцизних товарів

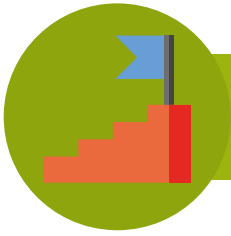

ДОХОДИ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ

- Власні надходження бюджетних установ
- Митний експеримент для ремонту доріг
- Екологічний податок
- Інші надходження
- Пайова участь у розвитку інфраструктури населеного пункту
- Кошти від продажу землі

На основі даних казначейського звіту за 2018 рік.

Доходи, які зараховуються до бюджетів ОТГ, визначено статтями **64** (загальний фонд), **69¹** (спеціальний фонд) та **ч.1 статті 71** (доходи бюджету розвитку) БКУ.

НАДХОДЖЕННЯ БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ.

Кошти від відчуження майна,

що перебуває в комунальній власності, у тому числі від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них;

90% коштів від продажу земельних ділянок не сільськогосподарського призначення

або прав на них, що перебувають у державній власності до розмежування земель державної і комунальної власності (крім земельних ділянок несільськогосподарського призначення в державній власності, на яких розташовані об'єкти, що підлягають приватизації);

Капітальні трансферти (субвенції) з інших бюджетів

Місцеві запозичення,

здійснені у порядку, визначеному БКУ та іншими законами України.

Кошти пайової участі,

у розвитку інфраструктури населеного пункту, отримані відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»;

Плата за надання місцевих гарантій

Дивіденди (дохід),

нараховані на акції (частки) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність;

Кошти від повернення кредитів, наданих з відповідного бюджету, та відсотки, сплачені за користування ними,

(крім надходжень, визначених пунктами 10 і 11 частини першої статті 69-1 Бюджетного кодексу України);

Додатково Бюджетний кодекс передбачає механізм **передачі коштів із загального фонду до спеціального (бюджету розвитку)** – ці кошти і є основним джерелом надходжень бюджету розвитку місцевих бюджетів, у тому числі ОТГ.

ВИДАТКИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Видатки, які можна здійснювати з бюджетів ОТГ, визначено статтями 71, 89 та 91 БКУ.

ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ (ч.2 статті 71 БКУ):

- погашення місцевого боргу;
- капітальні видатки, у тому числі капітальні трансферти іншим бюджетам;
- внески органів місцевого самоврядування до статутного капіталу суб'єкта господарювання;
- проведення експертної грошової оцінки земельної ділянки;
- підготовка земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них державної чи комунальної власності для продажу на земельних торгах та проведення таких торгів;
- платежі, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань територіальної громади міста;
- розроблення містобудівної документації на місцевому рівні.

IV. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ

ТРАНСФЕРТИ:

- 01 базова дотація (результат горизонтального вирівнювання податко-спроможності бюджету ОТГ)
- 02 освітня субвенція
- 03 медична субвенція
- 04 субвенції на здійснення державних програм соціального захисту (надаються через обласний бюджет)
- 05 додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою
- 06 додаткова дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я
- 07 субвенція на виконання інвестиційних проектів
- 08 субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження
- 09 субвенція на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;
- 10 субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами
- 11 субвенція на проекти ліквідації підприємств вугільної і торфодобувної промисловості та утримання водовідливних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування (50 відсотків);
- 12 інші додаткові дотації та субвенції.

Перелік **трансфертів**, які **державний бюджет** може передбачати для бюджету ОТГ, визначено статтею 97 БКУ.

ТРАНСФЕРТИ МІЖ МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ: (СТАТТЯ 101 БКУ):

01

субвенції на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування

02

субвенції на виконання інвестиційних проектів, у тому числі на будівництво або реконструкцію об'єктів спільного користування

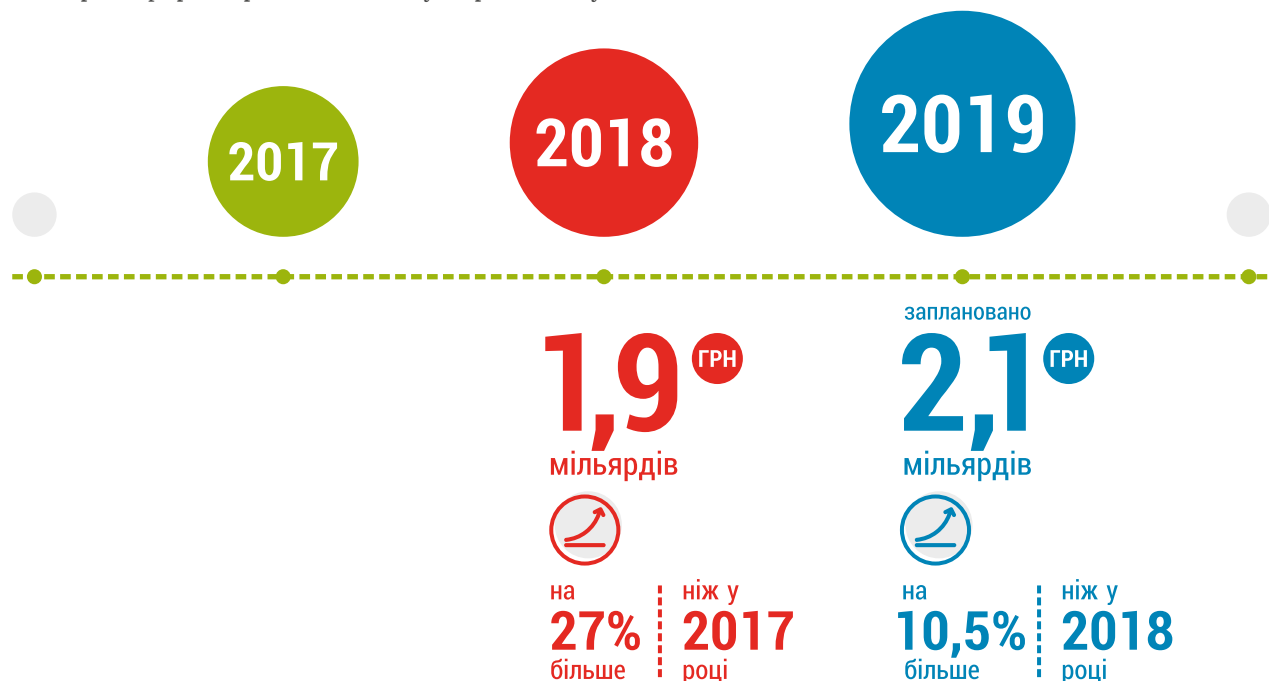
03

дотації та інші субвенції.

У законі про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період (у додатках 6 і 7) міжбюджетні трансфери передбачаються окремо для кожного бюджету ОТГ (якщо є підстави для надання та отримання відповідних трансфертів).

V. СУБВЕНЦІЯ НА РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Цей трансферт передбачається у державному бюджеті виключно для бюджетів ОТГ.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ затверджені постановою Кабінету Міністрів України №200 від 16.03.2016.

ІНФРАСТРУКТУРНУ СУБВЕНЦІЮ МОЖНА СПРЯМУВАТИ НА:

розроблення проектної, містобудівної та планувальної документації;

підвищення якості надання адміністративних послуг, зокрема створення, модернізацію центрів надання адміністративних послуг та придбання обладнання і програмного забезпечення;

створення сучасних систем організації управління громадою - комунікаційних мереж, баз даних, систем оповіщення населення;

реконструкцію, капітальний ремонт, переобладнання, перепрофілювання будівель бюджетних установ з метою їх використання відповідно до повноважень та потреб об'єднаних територіальних громад з обов'язковим застосуванням енергоефективних технологій;

нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт вулиць, доріг, мостів, переходів комунальної власності, що поліпшують доступність жителів до об'єктів та установ, у яких надаються адміністративні, соціальні та інші послуги;

закупівлю транспортних засобів для підвезення дітей до навчальних закладів, транспортних засобів спеціального призначення та комплектувальних виробів до них для комунальних підприємств, пожежної і спеціальної рятувальної техніки та пожежно-рятувального оснащення, спеціалізованих санітарних транспортних засобів для лікувальних закладів;

нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів водопостачання та водовідведення, об'єктів поводження з відходами та рекультивацию територій сміттєзвалищ тощо;

здійснення інших заходів щодо об'єктів комунальної форми власності, які є важливими для посилення спроможності територіальної громади, забезпечення належного рівня безпеки та цивільного захисту;

погашення в установленому законодавством порядку зареєстрованої органами Казначейства на початок бюджетного періоду бюджетної кредиторської заборгованості місцевих бюджетів, що виникла під час здійснення видатків місцевими бюджетами за рахунок коштів, отриманих з державного бюджету за програмою "Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад";

будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання доріг місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах;

співфінансування інших програм і проектів, що реалізуються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Субвенцію розподіляють між ОТГ в залежності від кількості сільського населення і площі громади.

Фінансування надають, якщо органи місцевого самоврядування розробили цільовий проект (проекти). Документація за проектом складається за формою проектної заявки, затвердженою наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства №82 від 05.04.2016.

Розроблену проектну заявку (після одержання висновку згідно з п.6 постанови КМУ №200 від 16.03.2016) подають на розгляд та погодження комісії при Мінрегіоні за умови внесення заходів за проектом до плану соціально-економічного розвитку та на підставі затвердження документації за проектною заявкою (проектними заявками) окремим рішенням виконавчого комітету представницького органу відповідної ОТГ.

ПОРЯДОК РЕЄСТРАЦІЇ ПРОЕКТІВ, ПОДАНИХ НА ПОГОДЖЕННЯ¹

1. Органи місцевого самоврядування надають до Мінрегіону документацію (за проектною заявкою) для погодження проектів інфраструктурного розвитку з фінансуванням за рахунок субвенції з державного бюджету за переліком, визначеним пунктом «Пояснення відносно стандартизованої форми викладення проектної пропозиції (проектної заявки)» (див. нижче).
2. Документацію – проектні пропозиції та супровідні матеріали – надають в електронному та друкованому варіантах.
3. Секретаріат спеціалізованої комісії з розгляду та погодження проектів попередньо перевіряє надану документацію на предмет наявності всіх необхідних складових за проектною пропозицією (заявкою) та відповідного змістовного наповнення; якщо секретаріат не має зауважень, то реєструє заявку.
4. Якщо виявлено невідповідності щодо складу документації за кожним окремим проектом інфраструктурного розвитку або незадовільне чи недостатньо змістовне наповнення, заявка не реєструється; на електронну адресу заявника надсилають вичерпне повідомлення протягом терміну, відведеного на реєстрацію.
5. Заявник має право на повторну подачу документації за попередньо відхиленою проектною заявкою лише після виправлення помилок чи усунення вказаних недоліків.

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ТА ПОГОДЖЕННЯ ПРОЕКТІВ

1. Розгляд та погодження проектів здійснює спеціалізована комісія при Мінрегіоні.
2. Комісія приймає до розгляду зареєстровану секретаріатом документацію за кожною окремою проектною заявкою та здійснює фахову експертизу проектних пропозицій, поданих заявником.
3. За результатами розгляду комісія складає висновок та приймає рішення погодити заявку або відправити її на доопрацювання.

¹ Методичний посібник для розробників проектів інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад (Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства).

4. Зміст рішення за результатами розгляду відповідної проектної заявки доводиться до відома заявника протягом п'яти робочих днів, починаючи з наступного дня після дати реєстрації документації за проектною заявкою.

5. Комісія має право відмовити заявнику у погодженні документації та відправити її на доопрацювання, якщо виявить невідповідності вимогам щодо змістовної спрямованості проєктів, істотне відхилення від запропонованої тематики проєктів, суперечності за змістом запланованих заходів, непрозорість бюджету чи окремих його позицій, завищення цін на товари, роботи та послуги; за наявності завищених очікувань щодо обсягів фінансування проєкту за рахунок коштів цільової субвенції, відсутності належного (офіційного) підтвердження намірів щодо співфінансування проєкту; а також на підставі порушення заявником інших вимог за формою проектної заявки та інструкцій, що містяться в цьому посібнику.

6. Заявник має право повторно подати документацію за відхиленою проектною заявкою на розгляд комісії лише після усунення недоліків за одержаним висновком.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТОВНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПРОЄКТІВ

1. Проєкти повинні бути спрямованими на забезпечення рівності та гармонійності розвитку населених пунктів, які увійшли до складу новоутвореної громади.

2. Проєкти повинні бути спрямованими на підвищення якості обслуговування та забезпечення життєвих потреб жителів населених пунктів, які увійшли до складу новоутвореної громади.

3. Проєкти повинні бути спрямованими на формування обов'язкової доступності послуг, які надає громада, для жителів усіх населених пунктів, що увійшли до її складу.

4. Проєкти не повинні посилювати наявні інфраструктурні дисбаланси та диспропорції між окремими населеними пунктами, що увійшли до складу новоутвореної громади.

5. Заходи за проєктами мають бути спрямовані насамперед на розв'язання найпроблемніших питань інфраструктурного забезпечення населених пунктів, що увійшли до складу новоутвореної громади.

6. Проєкти не повинні механічно дублювати застарілі підходи та технічні рішення, закладені давно в процесі формування елементів місцевої інфраструктури (на оновлення чи зведення якої спрямований проєкт), а натомість передбачати сучасні підходи і формати управлінської та господарської діяльності, а також передові технології у розбудові відповідної інфраструктурної складової.

7. Проєкти повинні базуватися на чітких індикаторах розвитку відповідної сфери життєзабезпечення (на трансформацію якої спрямований проєкт) громади, враховувати соціальну спрямованість передбачених заходів та їх економічну віддачу.

ПОЯСНЕННЯ ЩОДО СТАНДАРТИЗОВАНОЇ ФОРМИ ВИКЛАДЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ПРОПОЗИЦІЇ (ЗАЯВКИ)

Проектна заявка визначає структуру та послідовність викладення змістовної частини проекту і формулює вимоги до його змістовних складових.

Основне призначення розробленої та затвердженої форми проектної заявки – створити організаційно-методичні передумови для вдумливого опрацювання та чіткого викладення заявником своєї проектної пропозиції (пропозицій). Розроблена форма покликана спростити подальшу експертизу зареєстрованого проекту, а також якомога об'єктивніше відобразити фаховий висновок комісії стосовно запропонованої проектної пропозиції.

Проектна заявка складається з таких документів:

01	Загальна характеристика заявки	04	План-графік реалізації заходів за проектом
02	Анотація проекту	05	Бюджет проекту
03	Змістовна частина проекту (детальний опис)	06	Очікувані джерела фінансування (за встановленою формою)
07	Додатки:		

- локальний кошторис або проектно-кошторисна документація (якщо є);
- цінові пропозиції з відкритих джерел, використані для відповідних бюджетно-кошторисних розрахунків;
- блок-схема та опис системного алгоритму (для впровадження інформаційно-комп'ютерних систем у межах орієнтовної тематики проектів);
- опис, обґрунтування та розрахунок вартості програмного забезпечення (послуг програмістів) у разі розробки проекту за відповідною інформаційно-комп'ютерною складовою, визначеною орієнтовною тематикою проектів;
- інформація про партнерські організації (за встановленою формою);
- резюме основних виконавців (координаторів, керівників та розробників проекту, керівників організацій-партнерів);
- техніко-економічне обґрунтування (бізнес-план) із розрахунком ефективності за капіталовкладеннями (для проектів з капітальними видатками за рахунок цільової субвенції з державного бюджету в обсязі від 2 млн. грн);
- техніко-економічні показники діяльності за останні два роки відносно суб'єктів, в інтересах яких передбачається здійснення капітальних вкладень за проектом за рахунок коштів цільової субвенції з державного бюджету у обсязі від 2 млн. грн.

СТАНДАРТНА ФОРМА ПРОЕКТНОЇ ЗАЯВКИ ТА ІНСТРУКЦІЯ ЩОДО ЗАПОВНЕННЯ

Стандартна форма проектної заявки, подана в цьому посібнику, викладена з доданням інструкцій щодо змісту проектних пропозицій за кожним із її структурних елементів. Інструкції у кожному з розділів проектної заявки зазначають, яку саме інформацію і в якій послідовності бажано викласти в рамках опрацювання цієї складової проекту.

Проектна заявка та супроводжувальна документація подається українською мовою в друкованому та електронному вигляді.

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ПОГОДЖЕННЯ ПРОЕКТНОЇ ЗАЯВКИ НА ПОДАЛЬШУ РЕАЛІЗАЦІЮ ЗА РАХУНОК СУБВЕНЦІЇ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ:

1. Інноваційність та системність підходів до вирішення ключових проблем за проектом, демонстрація відповідної управлінської компетентності для реалізації проектних заходів.
2. Технологічна обґрунтованість проектних пропозицій.
3. Наявність чіткого плану дій та виважених рішень щодо розв'язання проблем за проектом.
4. Наявність чітких індикаторів, статистичних показників та фінансово-економічних параметрів (економічного зростання, збільшення обсягів та підвищення якості послуг, поліпшення навколишнього середовища тощо), за якими можливо оцінити ефективність реалізації проекту.
5. Досконале опрацювання бюджетно-кошторисної документації за проектом та належне обґрунтування вартості його реалізації.
6. Спрямованість проектних заходів на ліквідацію дисбалансів у інфраструктурному розвитку окремих населених пунктів громади та рівнях їх комунального обслуговування.

ДО УВАГИ РОЗРОБНИКІВ ПРОЕКТУ!

1. Документація за проектною заявкою, зареєстрована у секретаріаті комісії, заявникам не повертається, незалежно від результатів розгляду.
2. Результати розгляду документації за проектною заявкою та рішення, прийняті комісією, оприлюднюються протягом п'яти робочих днів з наступного дня після реєстрації заявки.
3. Територіальні громади, визначені одержувачами субвенції з державного бюджету, не мають обмежень щодо кількості розроблених проектів та поданих заявок, але фінансування коштами цільової субвенції з державного бюджету обмежене граничною сумою, розрахованою для кожної ОТГ.
4. Якщо ви подаєте спільні проекти від декількох ОТГ, загальний обсяг їхнього фінансування коштами цільової субвенції з державного бюджету обмежується сумою коштів, визначених (у рамках надання субвенції) для фінансування відповідних ОТГ.

Проектна заявка

1. Зміст
2. Загальна характеристика
3. Проект
  - 3.1. Анотація проекту
  - 3.2. Детальний опис проекту:
    - Опис проблеми, на вирішення якої спрямований проект
    - Мета та завдання проекту
    - Основні заходи проекту
    - План-графік реалізації заходів проекту
    - Очікувані кількісні та якісні результати від реалізації проекту
4. Бюджет проекту
  - 4.1. Загальний бюджет
  - 4.2. Розклад бюджету за статтями видатків
  - 4.3. Очікувані джерела фінансування
  - 4.4. Локальний кошторис
5. Інформація про учасників реалізації проекту
6. Додатки (за потреби)

VI. ВИСНОВКИ

Децентралізація владних та фінансових повноважень держави на користь місцевого самоврядування є однією з найбільш визначальних реформ періоду української незалежності.

Проведено перший етап бюджетної децентралізації. Концепцію реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади Кабінет Міністрів України схвалив ще у квітні 2014 року. Станом на липень 2019-го в Україні створено 924 об'єднані територіальні громади, з яких у 848 громадах вже відбулися перші вибори, 44 ОТГ чекають рішення ЦВК про їх призначення. При цьому, 33 міста обласного значення приєднали до себе територіальні громади, набувши статусу ОТГ.

З 2016 року Кабінет Міністрів України, Мінрегіон і Мінфін запровадили надання з державного бюджету місцевим бюджетам субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад, яка стала дієвим механізмом для об'єднання територіальних громад і підвищення їхнього рівня суспільних послуг.

Реформи дали можливість уперше за багато років не просто виконати місцеві бюджети, а суттєво збільшити видатки на оновлення комунальної інфраструктури, здійснити значні обсяги робіт щодо будівництва та ремонту доріг, благоустрою, громадського транспорту, ремонту будівель, заходів з енергоефективності, освітлення вулиць, ЖКГ тощо. Це створило стимули ефективно розпоряджатися бюджетом на місцях і вже дало перші результати.

Основні досягнення реформи:

- значно розширено права місцевих органів влади та надано їм повну бюджетну самостійність;
- розширено джерела наповнення місцевих бюджетів. Місцеві органи влади отримали додатковий ресурс як на виконання повноважень, які є функціями держави і передані їм на виконання, так і на фінансування самоврядних повноважень;
- запроваджено новий механізм бюджетного регулювання – горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів. Систему балансування доходів і видатків місцевих бюджетів замінила прогресивніша система вирівнювання податкоспроможності, яка сприяє зацікавленості місцевих органів влади у залученні додаткових надходжень і розширенні наявної бази оподаткування;
- запроваджено нову трансфертну політику. Для здійснення видатків на делеговані державою повноваження в галузях освіти та охорони здоров'я запроваджено нові субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам – освітню та медичну.

Внесені зміни до Податкового кодексу України підвищили фіскальну незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів, зокрема шляхом надання права самостійно визначати ставки податків та встановлювати пільги з їх сплати.

Забезпечено відповідність фінансового ресурсу реальним потребам місцевих бюджетів у здійсненні видатків на делеговані державою повноваження. Ще одним позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів.

Крім того, Мінфін змінив підхід до бюджетування. Тепер бюджет формується не від видатків та побажань, а від доходів та реальних можливостей. Уряд уперше перейшов на середньострокове публічне планування бюджету.

VII. ПРОГНОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Податкова система

Реформи останніх років задля побудови справедливої, прозорої та передбачуваної податкової системи частково покращили ситуацію щодо податкового навантаження на бізнес та адміністрування податків. Зокрема продовжується реформа ДФС, яка передбачає організаційну реструктуризацію органів, оптимізацію витрат, модернізацію та автоматизацію процесів діяльності. Для моніторингу проведення цієї реформи затверджені ключові показники ефективності ДФС, що є у відкритому доступі. На митницях запроваджено електронний інформаційний обмін за принципом “єдиного вікна”.

Уряд планує щорічно переглядати ставки акцизного податку на алкогольні напої, екологічного податку та рентної плати, визначених в абсолютних значеннях, з урахуванням індексу споживчих цін та індексу цін виробників промислової продукції.

Також передбачається продовжувати роботу з поступового наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня, передбаченого директивою ЄС, шляхом підвищення специфічних ставок акцизного податку та мінімального податкового акцизного зобов'язання на тютюнові вироби на індекс девальвації гривні до долара США.

Міжбюджетні відносини

Державна бюджетна політика щодо місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин у 2020-2022 роках буде спрямована на розвиток середньострокового бюджетного планування на місцевому рівні, удосконалення міжбюджетного регулювання, зміцнення фінансової спроможності місцевих бюджетів, підвищення прозорості та результативності використання бюджетних ресурсів, а також створення дворівневої системи міжбюджетних відносин

Уряд втілюватиме її через:

- складання трирічних прогнозів місцевих бюджетів для підвищення передбачуваності та послідовності бюджетної політики на місцевому рівні;
- забезпечення динаміки доходів, що зараховуються до місцевих бюджетів, збереження рівня їх надходжень не нижче 20 відсотків доходів зведеного бюджету України та зменшення частки трансфертів в доходах місцевих бюджетів;
- зменшення диспропорцій у податкоспроможності місцевих бюджетів через механізм горизонтального вирівнювання та удосконалення підходів щодо його здійснення за результатами нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні;
- стимулювання соціально-економічного розвитку територій, спрямовуючи кошти державного фонду регіонального розвитку на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та здійснюючи фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад;
- спрощення процесу управління бюджетними коштами за рахунок збільшення кількості місцевих бюджетів, що матимуть взаємовідносини з державним бюджетом;
- продовження процесу децентралізації бюджетних повноважень, а також упорядкування сфер відповідальності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в рамках формування нової територіальної основи для діяльності органів влади на рівні громад і районів;

- упорядкування системи державного контролю та нагляду за законністю діяльності органів місцевого самоврядування з питань бюджетного планування;
- запровадження інтегрованої інформаційної системи для супроводження на всіх рівнях процесу підготовки та моніторингу виконання місцевих бюджетів, а також веб-порталу відкритих даних щодо місцевих бюджетів, у тому числі на середньостроковий період.

Розмежування повноважень

Одним із основних елементів бюджетної системи стане закріплене у законодавстві розмежування державних та самоврядних повноважень з відповідним розподілом ресурсів. Це стимулюватиме органи місцевого самоврядування до зміцнення власної фіскальної бази, впровадження сучасних методів управління фінансами, в тому числі щодо застосування елементів гендерно-орієнтованого підходу.

Одночасно відбуватиметься секторальна децентралізація у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту, спрямована на розширення доступності, підвищення якості та зниження вартості публічних послуг з урахуванням реальних потреб соціальних груп, у тому числі за гендерною ознакою, оптимізацію мережі бюджетних установ, підвищення ефективності та результативності видатків місцевих бюджетів.

Удосконалення фінансового забезпечення видаткових повноважень

Планується удосконалити методології вирівнювання податкоспроможності для зменшення різниці в бюджетній забезпеченості громад, формування збалансованих місцевих бюджетів, створення стимулів для нарощування податкового потенціалу територій і раціонального використання коштів, а також забезпечення рівного доступу населення до публічних послуг в обсязі та якості, гарантованих державою. Для підвищення ефективності фінансового забезпечення делегованих повноважень потрібен перегляд та затвердження Кабінетом Міністрів оновлених соціальних стандартів і нормативів надання гарантованих державою послуг в описовому та вартісному вигляді за кожним із делегованих повноважень. При цьому Мінфін перегляне методики розрахунку, умови та порядок розподілу, а також використання коштів освітньої, медичної та соціальних субвенцій з метою підвищити прозорість процесу, розширити повноваження органів місцевого самоврядування і посилити контроль за реалізацією проектів та програм, що фінансуються за рахунок коштів субвенцій.

Разом із проведенням реформи секторальної децентралізації у сфері освіти, охорони здоров'я і соціального захисту, це забезпечить поступовий перехід від утримання мережі установ до закупівлі публічних послуг та поетапної оптимізації мереж у відповідних секторах. Окремим напрямом є вдосконалення законодавства щодо оптимізації кількості пільг та переліку пільгових категорій громадян та подальшого переходу до адресної грошової допомоги.

Збільшення власних фінансових ресурсів

Щоб зміцнити ресурсну базу місцевого самоврядування, потрібно втілити ряд законодавчих ініціатив щодо закріплення за органами місцевого самоврядування відрахувань від загальнодержавних податків, запровадження системи інвентаризації майна та майнових прав, удосконалення методики грошової оцінки земельних ділянок з метою ефективного справляння податку на нерухоме майно та створення дієвого механізму погашення податкового боргу. Розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо управління сплатою місцевих податків і зборів передбачає, що місцеві ради отримають право встановлювати податкові пільги та преференції, розміри ставок у широких межах і реалізувати принцип повсюдності щодо бази оподаткування.

ДОДАТОК 1. БЮДЖЕТНИЙ КАЛЕНДАР

ТЕР-МІН*	До 1 БЕРЕЗНЯ що передує плановому.	До 1 БЕРЕЗНЯ року, що передує плановому	До 15 БЕРЕЗНЯ року, що передує плановому
ВИКОНАВЦІ	Мінфін, Мінсоцполітики, інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк (за згодою).	Мінекономіки, Мінфін	Національний банк України.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Постанова КМУ №621 від 26.04.2003 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету».	Стаття 33 Бюджетного кодексу України.	Стаття 33 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Погодження сценарних умов функціонування економіки на наступний та два подальші роки, переліку прогнозних показників, розподілу між відповідальними виконавцями розділів проекту прогнозу економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2 роки після прогнозного, вимог до їх написання, графіка робіт з розроблення проекту прогнозу.	Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, подає Міністерству фінансів України орієнтовні основні прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на середньостроковий період	Національний банк України подає Президенту України, Верховній Раді та Кабінету Міністрів прогнозні монетарні показники і показники валютно-курсової політики.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет		

ТЕР-МІН*	До 15 ТРАВНЯ року, що передує плановому	До 15 КВІТНЯ року, що передує плановому
ВИКОНАВЦІ	Мінфін.	Мінекономіки, Мінфін
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 33 Бюджетного кодексу України.	Стаття 33 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Міністерство фінансів України подає Бюджетну декларацію на розгляд Кабінету Міністрів України.	Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері економічного і соціального розвитку, подає Міністерству фінансів України
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет	

ТЕР-МІН*	Не пізніше 1 ЧЕРВНЯ року, що передує плановому	Не пізніше 15 ЛИПНЯ року, що передує плановому	ТРАВЕНЬ*
ВИКОНАВЦІ	Кабінет Міністрів України		Місцевий фінансовий орган.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 33 Бюджетного кодексу України	Частина 5 статті 152 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України»	Частина 4 Статті 75 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Кабінет Міністрів України схвалює Бюджетну декларацію, яка набуває статусу офіційного документа та оформлюється постановою Кабінету Міністрів України. З дня схвалення Бюджетної декларації втрачає чинність Бюджетна декларація, схвалена у попередньому бюджетному періоді.	Верховна Рада розглядає питання щодо Бюджетної декларації з доповіддю виступає Прем'єр-міністр України або Міністр фінансів	Місцеві фінансові органи розробляють граничні обсяги видатків для головних розпорядників коштів.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет		

ТЕР-МІН*	ЛИПЕНЬ*	До 1 СЕРПНЯ року, що передує плановому	СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ року, що передує плановому*.
ВИКОНАВЦІ	Місцевий фінансовий орган; головні розпорядники коштів.	Робоча група з питань формування проекту рішення місцевої ради про бюджет.	Місцевий фінансовий орган.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Частина 4 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 4 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 3 Статті 75 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Головні розпорядники коштів подають заповнені бюджетні запити місцевим фінансовим органам.	Утворення робочої групи з питань формування проекту рішення місцевої ради про бюджет, затвердження її складу.	Розроблення і доведення до головних розпорядників бюджетних коштів форми бюджетних запитів та інструкції щодо їх заповнення.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет		

ТЕР-МІН+	ЧЕРВЕНЬ-ЛИПЕНЬ		до 15 СЕРПНЯ року, що передує плановому.
ВИКОНАВЦІ	Мінфін.	Місцевий фінансовий орган.	Місцевий фінансовий орган.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Частина 1 статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 4 статті 75-1 Бюджетного кодексу України.	Частина 5 статті 75-1 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Міністерство фінансів України доводить Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям, виконавчим органам відповідних місцевих рад особливості складання розрахунків до прогнозів місцевих бюджетів та проектів місцевих бюджетів.	Місцевий фінансовий орган розробляє та у визначені ним терміни доводить до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки пропозицій до прогнозу місцевого бюджету та орієнтовні граничні показники видатків місцевого бюджету та надання кредитів з місцевого бюджету на середньостроковий період.	Місцеві фінансові органи подають до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів відповідних місцевих рад прогнози відповідних місцевих бюджетів.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет		

ТЕР-МІН+	не пізніше 1 ВЕРЕСНЯ року, що передує плановому	у п'ятиденний строк після схвалення прогнозів відповідних місцевих бюджетів
ВИКОНАВЦІ	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи відповідних місцевих рад, місцеві ради
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Частина 6 статті 75-1 Бюджетного кодексу України.	Частина 6 статті 75-1 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Розгляд та схвалення прогнозів відповідних місцевих бюджетів	Подання прогнозів відповідних місцевих бюджетів разом із фінансово-економічним обґрунтуванням до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідних місцевих рад для розгляду у порядку, визначеному відповідними радами.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Підготовча робота перед складанням проекту рішення про бюджет	

ТЕРМІН	15 СЕРПНЯ – 15 ВЕРЕСНЯ року, що передує плановому		
	У терміни, встановлені фінансовим департаментом місцевої ради.		
	На будь-якому етапі складання і розгляду проекту місцевого бюджету; протягом 1 місяця з дня надходження запиту.		
ВИКОНАВЦІ	Місцевий фінансовий орган, Міністерство фінансів, органи, що контролюють надходження податків та зборів до бюджету.	Місцевий фінансовий орган.	Місцевий фінансовий орган.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Частина 1 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 5 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 5 Статті 75 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Опрацювання матеріалів, наданих головними розпорядниками коштів; складання прогнозних розрахунків надходження доходів; отримання від Мінфіну особливостей складання розрахунків до проекту місцевого бюджету на наступний бюджетний період.	Організація складання та зведення бюджетних запитів, перегляд мережі, штатів і контингенту, що визначають обсяги витрат на утримання відповідних галузей.	Аналіз бюджетних запитів, поданих головними розпорядниками бюджетних коштів. Прийняття (на основі результатів аналізу) рішення про включення кожного бюджетного запиту до пропозиції проекту місцевого бюджету перед поданням його на розгляд виконавчого органу.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Складання проекту місцевого бюджету (1-ший етап бюджетного планування)		

ТЕРМІН	У тижневий термін із дня схвалення Кабінетом Міністрів проекту закону про Державний бюджет України.		
	У тижневий термін із дня прийняття проекту закону про Державний бюджет України у другому читанні.		
	У терміни, встановлені фінансовим департаментом місцевої ради*.		
ВИКОНАВЦІ	Місцевий фінансовий орган, Мінфін.	Виконавчий орган місцевої ради.	Місцевий фінансовий орган, структурний підрозділ з питань економіки та торгівлі, структурний підрозділ з питань праці та соціального захисту населення.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Частина 8 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	Частина 9 Статті 75 Бюджетного кодексу України.	
ЗАХОДИ	Отримання від Мінфіну розрахунків прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів, методики їх визначення, організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проекту місцевого бюджету, а також пропозицій щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет (типової форми рішення).	Отримання від Кабінету Міністрів визначених (у проекті закону про Державний бюджет України, схваленому в другому читанні) показників міжбюджетних відносин, у тому числі обсягів міжбюджетних трансфертів і текстових статей, а також організаційно-методологічних вимог щодо складання проекту місцевого бюджету.	Розрахунок граничних обсягів, фактичних і прогнозних показників надходжень до місцевого бюджету та соціально-економічного розвитку громади; попередній прогноз доходів і витрат місцевого бюджету на наступний рік та порівняння прогнозних показників з аналогічними показниками за попередні 2 роки.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Складання проекту місцевого бюджету (1-ший етап бюджетного планування)		

ТЕРМІН*	20 ЖОВТНЯ–30 ЛИСТОПАДА року, що передує плановому*			Не пізніше ніж за 20 робочих днів до дати розгляду проекту рішення на сесії місцевої ради.	У терміни, визначені розпорядженням голови місцевої ради.
ВИКОНАВЦІ	Місцевий фінансовий орган.	Місцевий фінансовий орган, Інформаційний департамент місцевої ради.	Місцевий фінансовий орган, підрозділ з питань інформаційної діяльності, засобів масової інформації та комунікацій з громадськістю місцевої ради.		
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Статті 75, 76 Бюджетного кодексу України.	Стаття 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації».	Постанова Кабінету Міністрів України №996 від 3.11.2010 р. «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».		
ЗАХОДИ	Формування проекту місцевого бюджету і підготовка проекту рішення про місцевий бюджет; поширення проекту місцевого бюджету з усіма додатками та пояснювальною запискою серед депутатських фракцій, комісій та громадських організацій, які приймають участь у перебігу бюджетного процесу.	Оприлюднення на офіційному сайті місцевої ради проекту рішення про місцевий бюджет та матеріалів, що до нього додаються.	Організація та проведення консультацій з громадськістю щодо проекту місцевого бюджету.		
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Розгляд проекту місцевого бюджету (2-гий етап бюджетного процесу).				

ТЕРМІН*	ГРУДЕНЬ (відповідно до плану роботи виконавчого комітету)	До 10 ГРУДНЯ року, що передує плановому*	До 15 ГРУДНЯ року, що передує плановому*	ГРУДЕНЬ року, що передує плановому
ВИКОНАВЦІ	Виконавчий комітет місцевої ради.	Відповідні комісії місцевої ради.	Постійна комісія місцевої ради з питань бюджету.	Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією чи виконавчим органом відповідної місцевої ради
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 76 Бюджетного кодексу України.			
ЗАХОДИ	Розгляд проекту рішення про місцевий бюджет.	Розгляд проекту рішення про місцевий бюджет, підготовка (якщо потрібно) збалансованих пропозицій про зміни та доповнення до проекту місцевого бюджету.	Розгляд, аналіз та узагальнення всіх пропозицій про зміни та доповнення до проекту місцевого бюджету; підготовка висновків щодо доцільності урахування пропозицій у проекті місцевого бюджету; всі пропозиції та доповнення, що не стосуються текстової частини місцевого бюджету, повинні бути збалансовані, тобто якщо збільшуються видатки по одній статті, потрібно вказати, по якій статті видатки зменшуються.	Схвалення проекту рішення про місцевий бюджет перед його розглядом на сесії Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Розгляд проекту місцевого бюджету (2-гий етап бюджетного процесу)			

ТЕР-МІН+	До 25 ГРУДНЯ року, що передує плановому		
ВИКОНАВЦІ	Голова місцевої ради, заступник голови місцевої ради (член виконавчого комітету), особа, уповноважена представляти проект рішення про місцевий бюджет.	Депутати місцевої ради.	Місцева рада.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 77 Бюджетного кодексу України.		
ЗАХОДИ	Доповідь про проект рішення про місцевий бюджет на сесії місцевої ради.	Обговорення проекту рішення про місцевий бюджет на сесії місцевої ради.	Затвердження проекту рішення про місцевий бюджет.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Затвердження місцевого бюджету (2-гий етап бюджетного процесу)		

ТЕР-МІН+	ГРУДЕНЬ року, що передує плановому*.	Протягом місяця після затвердження місцевого бюджету.	Протягом бюджетного періоду.
ВИКОНАВЦІ	Радою міністрів Автономної Республіки Крим, місцевою державною адміністрацією чи виконавчим органом відповідної місцевої ради	Місцевий фінансовий орган.	Місцевий фінансовий орган; головні розпорядники коштів.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 77 Бюджетного кодексу України.	Ч.3 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Ч.1 статті 78 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Розгляд, аналіз та узагальнення всіх пропозицій про зміни та доповнення до проекту місцевого бюджету; підготовка висновків щодо доцільності урахування пропозицій у проекті місцевого бюджету; всі пропозиції та доповнення, що не стосуються текстової частини місцевого бюджету, повинні бути збалансовані, тобто якщо збільшуються видатки по одній статті, потрібно вказати, по якій статті видатки зменшуються.	Затвердження розпису місцевого бюджету.	Забезпечення виконання місцевого бюджету.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Затвердження місцевого бюджету (2-гий етап бюджетного процесу).	Виконання місцевого бюджету (3-ий етап бюджетного процесу)	

ТЕР-МІН+	Протягом бюджетного періоду	Протягом бюджетного періоду	Протягом бюджетного періоду
ВИКОНАВЦІ	Керівник місцевого фінансового органу.	Місцевий фінансовий орган.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Ч.1 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Ч.1 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Ч.1, ч.4 статті 78 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Забезпечення відповідності розпису місцевого бюджету встановленим бюджетним призначенням.	Загальна організація та управління виконанням місцевого бюджету.	Координація діяльності учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету; прогнозування та аналіз доходів місцевого бюджету.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Виконання місцевого бюджету (3-ий етап бюджетного процесу)		

ТЕР-МІН+	Протягом бюджетного періоду	Протягом бюджетного періоду	Протягом бюджетного періоду
ВИКОНАВЦІ	Територіальне відділення ДФС.	Територіальне відділення ДФС.	Установи банківської системи.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Ч.5 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Ч.2 статті 78 Бюджетного кодексу України, ч.1 статті 112 Бюджетного кодексу України.	Ч.2 статті 78 Бюджетного кодексу України. Постанова Кабінету Міністрів України №378 від 14 травня 2015 р. «Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ в установах банків державного сектору».
ЗАХОДИ	Забезпечення своєчасного та в повному обсязі надходження до місцевого бюджету податків і зборів (обов'язкових платежів) та інших доходів відповідно до законодавства.	Облік Усіх надходжень, що належать міському бюджету; Повернення коштів, що були помилково або надмірно зараховані до місцевого бюджету (за поданням органів стягнення, погодженим із Департаментом фінансів).	Прийом, зберігання та перерахування коштів бюджету розвитку місцевого бюджету.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19)	Виконання місцевого бюджету (3-ий етап бюджетного процесу)		

ТЕРМІН	Якщо потрібно, протягом бюджетного періоду в термін, що враховує вимоги Закону України «Про доступ до публічної інформації».			Якщо потрібно, протягом бюджетного періоду.		
	Місцевий фінансовий орган.	Виконавчий комітет місцевої ради.		Постійна комісія місцевої ради з питань бюджету.		
	Ч.7 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Ч.7, ч.8 статті 78 Бюджетного кодексу України.				
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ						
ЗАХОДИ	Внесення змін до місцевого бюджету у разі перевиконання чи недовиконання дохідної частини загального фонду місцевого бюджету, направлення залишків коштів (крім власних надходжень бюджетних установ) місцевого бюджету.	Розгляд та схвалення проектів рішень про внесення змін до місцевого бюджету.		Розгляд доцільності ухвалення рішення про внесення змін до рішення про місцевий бюджет, окрім змін, що стосуються отримання державних субвенцій.		
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Виконання місцевого бюджету (3-ий етап бюджетного процесу)					

ТЕРМІН	Якщо потрібно, протягом бюджетного періоду		Протягом 5 днів з дня прийняття рішення		До 31 ГРУДНЯ року, що передує плановому	
	Місцева рада.		Місцева рада.		Місцевий фінансовий орган.	
	Ч.8 статті 78 Бюджетного кодексу України.		Ч.2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації».		Ч.3 статті 78 Бюджетного кодексу України.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ						
ЗАХОДИ	Ухвалення рішення про внесення змін до місцевого бюджету або іншого рішення з цього приводу.	Оприлюднення на офіційному сайті місцевої ради рішення про внесення змін до бюджету.		Складання та затвердження тимчасового розпису місцевого бюджету на випадок несвоєчасного прийняття місцевого бюджету.		
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Виконання місцевого бюджету (3-ий етап бюджетного процесу)					

ТЕРМІН*	У двомісячний термін після завершення відповідного бюджетного періоду.		Не пізніше ніж за два тижні до розгляду місцевою радою рішення про звіт про виконання місцевого бюджету*.	Відповідно до плану роботи місцевої ради*.
ВИКОНАВЦІ	Виконавчий комітет місцевої ради.	Відповідні постійні комісії місцевої ради (з питань планування соціально-економічного розвитку, бюджету, регуляторної політики тощо).	Місцева рада.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Ч.4 статті 78 Бюджетного кодексу України.	Стаття 80 Бюджетного кодексу України.		
ЗАХОДИ	Подання до місцевої ради кварталних та річного звітів про виконання місцевого бюджету, зокрема інформації про виконання затверджених показників видатків бюджету розвитку.	Перевірка річного звіту про виконання місцевого бюджету.	Затвердження річного звіту про виконання місцевого бюджету.	
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Звітування про виконання місцевого бюджету (4-тий етап бюджетного процесу)			

ТЕРМІН*	Не пізніше 5 робочих днів з дня прийняття рішення. Не пізніше 1 березня року, що настає після звітного.		До 20 БЕРЕЗНЯ року, що передує плановому	Протягом бюджетного періоду.
ВИКОНАВЦІ	Місцевий фінансовий орган, підрозділ з питань інформаційної діяльності, засобів масової інформації та комунікацій з громадськістю місцевої ради.	Місцевий фінансовий орган та виконавчі органи місцевої ради – головні розпорядники бюджетних коштів.	Місцева рада.	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Ч.5 статті 28 Бюджетного кодексу України.		Стаття 114 Бюджетного кодексу України.	
ЗАХОДИ	Публікація в офіційному віснику місцевої ради чи іншому друкованому ЗМІ, визначеному місцевою радою, та на сайтах місцевої ради і департаменту фінансів, економіки та бюджетних відносин місцевої ради: 1) кварталних та річного звітів про виконання місцевого бюджету (рішення місцевої ради «Про звіт про виконання місцевого бюджету» та пояснювальної записки до нього); 2) інформації про виконання місцевого бюджету за рік.	Публічне представлення інформації про виконання місцевого бюджету.	Контроль за виконанням рішення про місцевий бюджет і відповідністю бюджетному законодавству показників затвердженого місцевого бюджету.	
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Звітування про виконання місцевого бюджету (4-тий етап бюджетного процесу)		Контроль за виконанням місцевого бюджету та дотриманням бюджетного законодавства.	

ТЕР-МІН+	Протягом бюджетного періоду		
ВИКОНАВЦІ	Управління Державної казначейської служби України.	Управління Державної казначейської служби України.	Місцевий фінансовий орган.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ	Стаття 112 Бюджетного кодексу України.	Ч.2 статті 15 Закону України «Про доступ до публічної інформації».	Ч.2 статті 111 Бюджетного кодексу України.
ЗАХОДИ	Контроль за: веденням бухгалтерського обліку надходжень і витрат місцевого бюджету, крім випадку, передбаченого абзацом другим статті 23 Бюджетного регламенту, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності; бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету; відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету; відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань бюджетним асигнуванням і паспорту бюджетної програми (якщо в бюджетному процесі застосовується програмно-цільовий метод); відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та бюджетним асигнуванням.	Контроль за бюджетними повноваженнями при зарахуванні доходів місцевого бюджету.	Контроль за дотриманням бюджетного законодавства на кожній стадії бюджетного процесу.
ЕТАП БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ (стаття 19 БКУ)	Звітування про виконання місцевого бюджету (4-тий етап бюджетного процесу)		

* Терміни виконання є орієнтовними і залежать від вчасного складання, розгляду та затвердження проекту Державного бюджету України і змін до податкового і бюджетного законодавства.

Відповідно до пункту 49 Прикінцевих та перехідних положень Бюджетного кодексу України **положення статті 75 (в частині складання прогнозу місцевого бюджету) та статті 75-1 Бюджетного кодексу застосовуються з 1 січня 2020 року**. Встановлено, що у 2019 році місцеві державні адміністрації (виконавчі органи відповідних місцевих рад) складають та схвалюють прогнози відповідних місцевих бюджетів на 2021 і 2022 роки відповідно до прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку України та відповідної території, а також з урахуванням Бюджетної декларації, схваленої у 2019 році. Прогноз місцевого бюджету на 2021 і 2022 роки подається до відповідних місцевих рад разом з проектом рішення про місцевий бюджет на 2020 рік. Тобто, у 2019 році не діє норма щодо подання до 15 серпня місцевими фінансовими органами прогнозу місцевого бюджету місцевим державним адміністраціям (виконавчим органам відповідних місцевих рад), а також щодо його схвалення до 1 вересня та подання (у п'ятиденний термін) відповідним місцевим радам.

ДОДАТОК 2. ІНФОРМАЦІЯ, ЩО ВІДОБРАЖАЄТЬСЯ У РІШЕННІ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ

№	Інформація	Коментар
1	Загальні суми доходів, видатків та кредитування місцевого бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди).	Інформація зазначається у текстовій частині рішення.
2	Граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) місцевого бюджету в наступному бюджетному періоді і місцевого боргу на кінець наступного бюджетного періоду.	Інформація зазначається у текстовій частині рішення. Дефіцит/профіцит місцевого бюджету Місцевий бюджет можна затверджувати з дефіцитом/профіцитом протягом року (шляхом внесення змін до бюджету) з дотриманням таких вимог (ст. 72 БКУ): За загальним фондом: <ul style="list-style-type: none"> з дефіцитом – у разі використання вільного залишку бюджетних коштів; з профіцитом – у разі спрямування до бюджету розвитку коштів із загального фонду, виконання зобов'язань за непогашеними позиками, а також для забезпечення встановленого розміру оборотного залишку бюджетних коштів.
2		За спеціальним фондом: <ul style="list-style-type: none"> з дефіцитом – у разі залучення до бюджету розвитку коштів від місцевих запозичень, коштів із загального фонду, у разі використання залишків коштів спеціального фонду місцевого бюджету, крім власних надходжень бюджетних установ. Місцевий бюджет, що затверджується вперше, можна приймати з профіцитом за спеціальним фондом у разі погашення місцевого боргу чи придбання цінних паперів. Місцевий борг Лише міські ради мають право здійснювати місцеві внутрішні запозичення. Загальний обсяг місцевого боргу та гарантованого територіальною громадою міста боргу (без урахування гарантійних зобов'язань, що виникають за кредитами (позиками) від міжнародних фінансових організацій) станом на кінець бюджетного періоду не може перевищувати 200 відсотків середньорічного індикативного обсягу надходжень бюджету розвитку (без урахування обсягу місцевих запозичень та капітальних трансфертів з інших бюджетів), визначеного прогнозом відповідного місцевого бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди.
3	Перелік захищених видатків місцевого бюджету.	Інформація зазначається у текстовій частині рішення. Захищені видатки (видатки загального фонду бюджету, їх обсяг не може змінюватися при скороченні обсягу бюджету): <ul style="list-style-type: none"> оплата праці з нарахуваннями працівникам бюджетних установ; придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів; забезпечення продуктами харчування; оплата комунальних послуг та енергоносіїв; обслуговування місцевого боргу; поточні трансферти населенню/місцевим бюджетам (повний перелік захищених видатків визначений у статті 55 БКУ).

4	Розмір оборотного залишку коштів місцевого бюджету.	<p>Оборотний залишок бюджетних коштів – це частина залишку коштів загального фонду бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів.</p> <p>Оборотний залишок бюджетних коштів встановлюється у розмірі не більше 2 відсотків планових видатків загального фонду бюджету і затверджується у рішенні про місцевий бюджет.</p> <p>На кінець бюджетного періоду оборотний залишок бюджетних коштів має бути збережений у встановленому розмірі.</p>
5	Розподіл доходів бюджету за кодами класифікації доходів бюджету.	Інформація зазначається у додатку до рішення.
6	Фінансування місцевого бюджету за бюджетною класифікацією.	<p>Інформація зазначається у додатку до рішення.</p> <p>Розподіл здійснюється за бюджетними програмами та головними розпорядниками коштів (з обов'язковим виділенням видатків споживання (з них – видатків на оплату праці, комунальних послуг і енергоносіїв) та видатків розвитку).</p>
7	Обсяги міжбюджетних трансфертів.	<p>Інформація зазначається у додатку до рішення та містить такі дані:</p> <ul style="list-style-type: none"> • види міжбюджетних трансфертів (з розподілом за загальним та спеціальним фондами); • трансферти з державного бюджету; • трансферти державному бюджету (за наявності); • трансферти з інших місцевих бюджетів (за наявності); • трансферти іншим місцевим бюджетам (за наявності).
8	Додаткові положення, що регламентують процес виконання місцевого бюджету.	

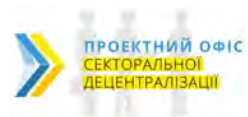

МІНІСТЕРСТВО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ,
БУДІВНИЦТВА ТА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

ОТГ
АСОЦІАЦІЯ

ПУБЛІКАЦІЮ СТВОРЕНО ЗА ПІДТРИМКИ МІНІСТЕРСТВА МІЖНАРОДНИХ СПРАВ КАНАДИ

agriteam
CANADA

Canada

